

Datum: 9 maart 2021
Aan: Leden auditcommissie
Van: Kees Visser
Onderwerp: Corona en jaarrekening

Aanleiding.

De Commissie BADO (Bedrijfsvoering Auditing Decentrale Overheid) heeft op 26 februari een notitie gepubliceerd over de effecten en risico's van corona voor de jaarrekening 2020¹. Deze notitie is voor de gemeenten en de gemeentelijke accountants van belang voor het opstellen en controleren van de jaarrekening.

In de loop van 2020, toen de coronacrisis uitbrak, zijn er met spoed allerlei regelingen gemaakt en maatregelen getroffen om de continuïteit van veel maatschappelijke taken te kunnen continueren of op een aangepaste wijze te bekostigen. Voorbeelden zijn: de instelling van de TOZO-regeling, de doorbetaling van zorginstellingen die geen of minder zorg konden leveren en de (gedeeltelijke) doorbetaling van vervoersbedrijven. Corona heeft echter op een veel breder terrein effecten gehad; de instelling van het Helders steunfonds is een voorbeeld van een actie die de gemeente zelf heeft getroffen.

De notitie van de commissie geeft aandachtspunten die van belang kunnen zijn. In dit memo geven wij voor u ter kennisneming een aantal aandachtspunten weer, waar we bij stil moeten staan binnen onze gemeente.

Aandachtspunten jaarrekening

- a. De regering heeft in een aantal gevallen gevraagd om coulance te betrachten bij de toepassing van regels. Dit schuurt met een rechtmatige uitvoering. Voor de rechtmatigheid moet daarom een aantal zaken achteraf gerepareerd worden zodat die alsnog binnen de regels vallen. Een manier daarvoor kan zijn door de hardheidsclausule die in een aantal verordeningen en regelingen is opgenomen toe te passen.
- b. De accountant maakt bij de jaarrekeningcontrole gebruik van een risico-inschatting en toleranties bij de bepaalde posten van de balans en rekening van baten en lasten. Omdat sommige processen meer risico hebben, kan dat betekenen dat andere posten nauwkeuriger moeten worden gecontroleerd. Te denken valt aan bepaalde processen binnen het sociaal domein, met als belangrijk voorbeeld de TOZO die door Haltewerk wordt uitgevoerd.
- c. Vraag is hoe het zit met mandatering en functiescheiding door het thuiswerken en de crisisstructuur. Bij onze gemeente is versneld gebruik gemaakt van digitale handtekening of verzenden zonder handtekening. Het ontbreken van functiescheiding is volgens mij bij ons niet echt van toepassing. Crisisstructuur is niet echt van toepassing geweest; voor bijzondere uitgaven is een werkgroep ingericht die voorstellen steeds heeft voorgelegd aan het college.
- d. Risico's voor de waardering van balansposten:
 - = waardering financiële vaste activa: heeft de crisis effect gehad op de waarde van onze deelnemingen? En zo ja: is dit incidenteel of heeft deze waardering een structureel karakter?
 - = Hoe zit het met het risico op openstaande debiteuren, met name de belastingdebiteuren? Dit wordt beoordeeld op basis van de opgave van Cocensus. Vooral nog lijkt dit geen grote knelpunten op te leveren.
 - = De garanties en borgstellingen worden in totaal bij de balans vermeld. De toelichting op deze garantstellingen kan bijzondere aandacht vragen wanneer sommige garanties meer risico's bevatten.
- e. Effecten op de rekening van baten en lasten;

¹ file:///C:/Users/LOCAL_/Temp/Notitie+effecten+en+risico's+corona+voor+jaarrekening+2020+decentrale+overheden.pdf

- = Algemene uitkering. Het rijk heeft aangegeven bepaalde posten door nacalculatie af te rekenen. De afrekening zal waar nodig in 2021 plaatsvinden. Dat betekent dat wellicht in 2021 nog nabetalingen plaatsvinden op kostenoverschrijdingen dan wel lagere inkomsten.
- = TOZO: deze bevat een risico omdat mogelijk ten onrechte uitkeringen zijn verstrekt. Vraag is of dat achteraf nog te repareren is en hoe omgegaan is met een check uit de belastingadministratie. Dit zal nagegaan moeten worden bij Haltewerk; dit kan nog invloed hebben op de doorlooptijd van het proces van de programmarekening.
- = De zorg is een afzonderlijk belangrijk aandachtspunt: er zijn betalingen gedaan zonder dat diensten zijn geleverd omdat tussen het Rijk en de VNG is afgesproken zorginstellingen te blijven bekostigen. Dit is een aandachtspunt op het gebied van de rechtmatigheid (als de inkoopcontracten aangeven dat op basis van werkelijke productie wordt afgerekend, dan is het formaliseren van de afwijking daarvan (door het bestuur) noodzakelijk. Iets dergelijks geldt voor de afspraken over Wmo-vervoer. De notitie onderscheidt drie sporen voor de verantwoording en afrekening van de jeugdzorg en Wmo zorg in natura in de jaarrekening:
 - 7A Spoor 1 is de verantwoording van (alle) geleverde zorg, op basis van het (gewijzigde) landelijk accountantsprotocol financiële verantwoording Wmo en Jeugdwet 2020.
 - 7A Spoor 2 is de vaststelling van de hoogte van de continuïteitsbijdrage en de meerkosten, op basis van wederzijdse overeenstemming tussen enerzijds de gemeente en anderzijds de zorgleverancier.
 - 7A Spoor 3 zorgt ervoor dat een zorgaanbieder geen disproportioneel financieel voordeel mag hebben van de getroffen overheidsmaatregelen.

Deze 'sporen' worden uitgebreid uitgewerkt in de notitie. Wellicht zal dit nog moeten leiden tot het formaliseren van bepaalde uitgaven om deze rechtmatig te maken. De afrekeningen van de zorginstellingen van extra gemaakte kosten en de beoordeling daarvan is nog een risico voor de doorlooptijd van het programmarekeningproces.

- = Bij subsidies kan spelen dat de afspraken in subsidiecontracten niet konden worden nageleefd. Beoordeeld moet worden of dit reeds volledig is geformaliseerd.
- = Bij inkoop kan spelen dat de leveranciers niet volledig hebben kunnen leveren. Dat geldt voor zowel derden als voor gemeenschappelijke regelingen die wellicht niet de volledige dienstverlening hebben kunnen leveren. Ook hiervoor geldt dat wanneer hiervoor zich knelpunten voordoen vanuit het oogpunt van rechtmatigheid, deze achteraf zoveel mogelijk gerepareerd/geformaliseerd moeten worden. Bij inkoop kan ook nog sprake zijn van staatssteun.

- f. Tot slot geeft de notitie de aanbeveling om de effecten van de coronacrisis in een afzonderlijke paragraaf op te nemen, dus net als de bestaande paragrafen die over meerdere programma's gaan. Dit lijkt ons een goede suggestie. De notitie geeft een advies voor de indeling van een dergelijke paragraaf:

1. Inleiding
2. Algemeen
3. Korte termijneffecten op de gemeente
4. Verwachte lange termijneffecten op de gemeente
5. Visie op genomen en te nemen maatregelen en activiteiten
6. Totaal van de financiële effecten
7. Totaal van de risico's
8. Inzet van de ambtelijke organisatie
9. Verwachtingen voor 2021 en verder

Daarbij kan een overzicht worden gegeven van de effecten per programma op de baten en lasten.